

O'ZBEKISTON | UZBEKISTAN

TIER 1 | USCIRF-RECOMMENDED COUNTRY OF PARTICULAR CONCERN (CPC)

AQShning Xalqaro diniy erkinlik bo'yicha komissiyasi (USCIRF) Davlat Departamentidan alohida va ayri tashkilotdir. USCIRF-ni AQSH Kongressi tashkil qilgan bo'lib, u AQSh hukumatining dunyo bo'ylab diniy erkinlik masalalarini kuzatadigan va prezident, davlat kotibi va Kongressga siyosiy tavsiyalar beradigan mustaqil va ikki-partiyali maslahat idorasi hisoblanadi. USCIRF-ning bu tavsiyalari bizning rasmiy mandatimiz va Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi va boshqa xalqaro hujjatlarga asoslanadi. "2017-qilgi yillik hisobot" joylardagi huquqbuzarliklarni hujjatlashtirish va AQSh hukumatiga mustaqil siyosiy tavsiyalar berish masalasida maxsus vakillar va professional xodimlar amalga oshirgan bir yillik ishning kulminatsiyasidir. "2017-qilgi yillik hisobot" 2016 yil 1 yanvardan 2017-yil fevralgacha bo'lgan davrni o'z ichiga oladi, ammo ba'zi hollarda bu muddatdan keyin sodir bo'lgan muhim voqealar ham eslab o'tiladi. USCIRF haqida ko'proq ma'lumot olish uchun [bu](#) veb-sahifaga kiring yoki USCIRFga +1-202-786-0611 raqam bo'yicha to'g'ridan-to'g'ri murojaat qiling

O'zbekiston

Muhim xulosalar:

O'zbekiston hukumati taxminan 13500 diniy va siyosiy mahbuslarni qamoqda ushlab din yoki e'tiqod erkinligini buzishda davom etmoqda. 2016 yil Aprel oyida jinoiy va administrativ kodekslarning din yoki e'tiqod erkinligini cheklovchi qismlari turli qoidabuzarliklar uchun bo'lgan jazolarni oshirish maqsadida o'zgartirildi. Hukumat rasman belgilangan me'yorlarga muvofiq ravishda harakat qilmagan yoki davlat ekstremistik deb da'vo qilgan insonlarni qamashda davom etadi. Terrorizmga gumon qilinish O'zbek mehnat migrantlari va ularning oila a'zolarini ta'qib qilishni oqlash uchun ishlatilmoqda, shu paytda Qozog'iston va Rossiya fuqarolari chegarada diniy materiallarga egalik qilgani uchun qamoqqa olinmoqda. Protestant mazhabi a'zolari uylariga reytda o'tkazish, diniy matnlarni olib qo'yish va jarima solish orqali davomiy ravishda ta'qib qilinadi. Ushbu diniy erkinlikning tizimli, ashaddiy va davomli huquqbuzarliklarga asoslanib, USCIRF 2016 yilda 1998 Xalqaro diniy erkinlik aktiga (IRFA) ko'ra, O'zbekistonni yana bir bor "alohida tashvishli mamlakat" yoki ATUM (CPC) deb belgilashni tavsiya qiladi. Davlat departamenti O'zbekistonni 2006-yildan beri va so'nggi marta 2016-yil oktabr oyida shunday deb belgilagan bo'lsa-da, 2006-yildan buyon bunday belgilanish natijasida biror jazo chorasi ko'rishdan noma'lum vaqtga voz kechib kelmoqda.

AQSh Hukumatiga Tavsiyalar

- O'zbekistonni IRFA ostida ATUM (CPC) sifatida e'tirof etishni davom etish;
- 2009-yil yanvaridan beri ATUM deb belgilanish bilan bog'liq bo'lgan har qanday avvalgi voz kechishlarni bekor qilish va IRFA-ning 405 (c) bandiga ko'ra, O'zbekiston hukumati bilan ushbu mamlakatni ATUM ro'yxatidan chiqarish uchun amalga oshirilishi kerak bo'lgan ishlar masalasida majburiy shartnoma imzolashni tashkil etish ustida ishlash; agar muzokaralar muvaffaqiyatsiz bo'lsa yoki O'zbekiston shartnomadagi majburiyatlarini bajarmasa, IRFA-da belgilangan sanksiyalarni qo'llash;

- O'zbekiston hukumati diniy erkinlik sharoitini yaxshilash, inson huquqlari bo'yicha xalqaro standartlarga rioya qilish, jumladan, 1998-yilgi din haqidagi qonunni isloh qilish va 2005-yildagi Andijon voqealari va musulmon rahbar Akram Yuldashevning 2010 yildagi qamoqdagi o'limi masalalarida xalqaro tergovga ruxsat berish bo'yicha maxsus tadbirlarni amalga oshirishni, gumanitar yordam va inson huquqlari dasturlaridan tashqari AQShning yordam berishi uchun shart sifatida qo'yish;
- Kleptocracy Asset Recovery Tashabbusi dasturi doirasida AQSh tomonidan musodara qilingan va korrupsiyaga aloqador bo'lgan mablag'larning O'zbekiston davlatiga qaytarilishining sharti sifatida O'zbekiston davlati din va vijdon erkinligi holatini yaxshilash va halqaro inson huquqlari talablariga javob berishini qo'yish;
- Inson huquqlarini poymol qilishda, jumladan din va iymon erkinligining o'gir buzilishlarida qatnashgan yoki javobgar bo'lgan deb aniqlangan mansabdor shaxslar va agentliklarga qarshi mo'ljalli dasturlarni ishlatish, masalan AQSh G'aznachilik Departamentining Xorijiy Aktivlar Ustidan Nazorat Boshqarmasi (OFAC) tomonidan tayyorlanadigan "Maxsus belgilangan fuqarolar" ro'yxati, IRFA 604(a) bo'limi va Global Magnitskiy Inson Huquqlari Mas'uliyat qonuni ostida viza so'rovlarini rad etish va Global Magnitskiy Qonuni ostida mablag'larni musodara qilish;
- Birlashgan Millatlar Tashkilotining Inson huquqlari bo'yicha kengashini O'zbekistondagi inson huquqlari bilan bog'liq vaziyatni tahlil etishga da'vat etish, shuningdek, EXHT kabi boshqa ko'p tomonlama tuzilmalarda masalalarni ko'tarish, O'zbekistonni din yoki e'tiqod erkinligi, sud idoralarining mustaqilligi va qiynoqlar bo'yicha BMT maxsus ma'ruzachilarining safarlariga rozilik berishga undash, safarning aniq kunlarini belgilash va bunday safar uchun to'liq va zarur shart-sharoitlarni ta'minlash;
- AQShning diniy erkinlik va tegishli inson huquqlariga munosabati, jumladan, diniy mahbuslarni ozod qilish haqidagi chaqiriqlari, AQShning umumiy bayonotlari va O'zbekiston rasmiylari bilan shaxsiy uchrashuvlarda ham aks ettirilishini ta'minlash uchun AQSh bayonotlari va harakatlari agentliklar orasida muvofiqlashtirilishiga erishish;
- AQSh elchixonasi inson huquqlari faollari hamda diniy peshvolar bilan tegishli aloqalarni saqlab qolishini ta'minlash, jumladan elchi darajasida;
- Tinch diniy faoliyati yoki diniy tegishlilik uchun qamoqqa olingan insonlarning tezkor ravishda ozod qilinishi uchun eng baland darajada bosim o'tkazish va har bir mahbus o'zining oilasi, inson huquqlari kuzatuvchilari va advokatlar bilan ko'proq ko'rishishi, tegishli tibbiy yordamga ko'proq ega bo'lishini ta'minlash uchun O'zbekiston hukumatiga bosim o'tkazish;
- Radio Ozodlik va "Amerika Ovozi" o'zbek xizmatining AQSh tomonidan davomiy mablag' bilan ta'minlanishiga kafolat berish;
- "Qizil hatlar" deb nomlangan halqaro hibsga olish va ekstraditsiya so'rovlarining diniy va siyosiy dissidentlarni ta'qib qilish maqsadida noto'g'ri ishlatilishi haqidagi shikoyatlarni INTERPOL tomonidan effektiv ravishda ko'rib chiqilishini ta'minlash.

Kelib chiqishi: Taxminan 28,7 million kishi istiqomat qiladigan O'zbekiston, Markaziy Osiyodagi sobiq Sovet respublikalari orasida aholisi eng ko'p davlat hisoblanadi. Aholining taxminan 93 foizi musulmon bo'lib, asosan sunniy yo'nalishining Hanafiy mazhabiga mansub, va bir foiz shialar asosan Buxoro va Samarqandda yashaydi. Aholining taxminan to'rt foizi rus pravoslavlaridir. Qolgan uch foiz aholi esa Rim katoliklari, koreys millatiga mansub xristianlar, baptistlar, lyuteranlar, adventistlar, Elliginchi kun xristianlari, Iyegova guvohlari, buddaviylar, bahoiylar, krishnachilar, shuningdek, ateistlardan iborat. Taxminan 6000 nafar ashkenazi va 2000 nafar Buxoro yahudiysi Toshkent va boshqa shaharlarda istiqomat qiladi.

O'zbekistonning 1998-yili qabul qilingan "Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida"gi qonuni barcha diniy guruhlar huquqlarini keskin cheklaydi va aksariyati musulmon hamjamiyatning diniy faoliyati ustidan hukumat nazoratini osonlashtiradi. Qonun ro'yxatdan o'tmagan diniy faoliyatni jinoyat deb hisoblaydi; diniy nashrlarning mazmuni, ularni ishlab chiqarish va tarqatish uchun rasmiy ruxsatni talab qiladi; voyaga yetmaganlarning diniy tashkilotlarga a'zo bo'lishni taqiqlaydi va jamoat joylarda diniy kiyim kiyishga faqat din peshvolariga ruxsat beradi, hamda prozelitizm va boshqa turdagi missionerlik faoliyatini taqiqlaydi. Ko'pgina diniy guruhlar ro'yxatga olish talablariga javob bera olmaydi, chunki ularga qo'yiladigan talablardan biri 13 viloyatning kamida sakkizasida doimiy vakolatxonga ega bo'lishdir. 2014-yilda qabul qilingan senzura haqidagi batafsil yangi farmon e'tiqodni "buzadigan" yoki shaxslarni dinini o'zgartirishga rag'batlantiruvchi materiallarni taqiqlaydi.

Din ishlari bo'yicha kengash (DIK) diniy materiallarni senzura qiladi. Shuningdek, hukumatning qo'lida taqiqlangan xalqaro, xususan, inson huquqlari va diniy erkinlik bo'yicha veb-saytlarning keng ro'yxati bor. Din haqidagi qonun ruxsat berilmagan diniy materiallarni import qilish, saqlash, ishlab chiqarish va tarqatishni taqiqlaydi. Xabar qilinishicha, turli diniy jamoalarning a'zolari politsiya reydlari davomida musodaradan qo'rqib, muqaddas matnlarini yo'q qiladi. Bir DIK rasmiysining bergan bayonotiga ko'ra, o'zbek qonunchiligi diniy matnlarni faqat ro'yxatdan o'tgan diniy guruhlar binolari ichida o'qish imkonini beradi.

O'zbekiston hukumati faol ravishda rasman belgilangan diniy me'yorlarga mos bo'lmagan shaxslar, guruhlar, masjidlar va boshqa ibodat uylariga yoki ekstremistik siyosiy dasturlar bilan aloqada gumon qilinganlarga bosim o'tkazadi. O'zbekistonda din nomidan zo'ravonlik qiluvchi guruhlardan xavfsizlikka tahdid mavjud bo'lgan bir paytda hukumat ekstremizmga qarshi mavhum qonunlarni tinch din tarafdorlari va hech qanday haqiqiy tahdid solmaydigan boshqa insonlarga qarshi ishlatdi. Bu kampaniya jumladan Andijon shahrida 2005-yil may oyidagi noroziliklar bilan bog'liq taqiqlangan "Akromiya" musulmonlar guruhiga a'zolik ayblov bilan sudlangan 23 nafar biznesmenlarga qarshi qaratilgan. O'sha asosan tinch bo'lgan namoyishga javob tariqasida, O'zbek davlat armiyasi 1000 gacha fuqarolarni o'ldirgan. Ushbu namoyishlarda qatnashganlikda ayblangan 230 nafar inson hali ham qamoqda; 11 nafar mahbus qamoqda halok bo'lgan, jumladan ruhiy peshvosi bo'lgan Akram Yuldashev. 2016 yil yanvar oyida, Akram Yuldashevning 17 yillik qamoq jazosidan ozod bolishiga bir oy qolganda, O'zbek rasmiylari dunyoga va Yuldashevning oilasiga u 2010 yilda tuberkulyozdan o'lgan deb aytishdi. O'zbekiston hukumati shuningdek Andijon fojiasidan keyin qochib ketgan yuzlab o'zbeklarni qaytarish uchun boshqa mamlakatlarga bosim o'tkazmoqda, va ularning qarindoshlariga chet

elda yashovchi oila a'zolari bilan birlashish uchun O'zbekiston hududidan chiqishni taqiqlamoqda.

2016 yil sentabr oyida O'zbekistonning Sovetlardan keyingi birinchi va yagona prezidenti Islom Karimov vafot etdi. Uch oydan so'ng, 2003 yildan beri bosh vazir lavozimida ishlab kelgan Shavkat Mirziyoyev oshkoralik yo'q deb tanqid qilingan prezident saylovlari davomida saylandi. Xabar berilishicha, Mirziyoyev huddi shuncha vaqt davlat xizmatida bo'lgan moliya vaziri Rustam Azimov va havfsizlik xizmatlari boshlig'i Rustam Inoyatov bilan birgalikda triumvirlik a'zolaridir.

2016-2017-yillardagi diniy erkinlik sharoitlari

Ekstremizmga qarshi qonunlarni qo'llash: O'zbekiston hukumati diniy amaliyot ustidan yoki ularning gumonlangan diniy mansubligi uchun davlat nazoratini rad etgan shaxslarni hibsga olish va 20 yil muddatgacha bo'lgan muddatlarga ozodlikdan mahrum etishning o'n yillik siyosatini davom ettirdi. Ularning ko'pchiligiga adolatli sudga ruxsat etilmadi va ular qiynoqqa solinmoqda; ba'zilar ruhiy kasalxonalarda ushlab turilibdi. Mustaqil Inson Huquq Himoyachilari Tashabbus Guruhi (MIHHTG) ma'lumotiga ko'ra, 2015 yil ohirida 12800 diniy mahbuslar bo'lgan, ko'pchiligi qiynoqlarga solinish havfida; xabar berilishicha, 84 diniy mahbus yakka cheklashda qolgan.

O'zbekiston hukumati rasmiy kanallardan tashqaridagi diniy faoliyatga chuqur shubha bilan qarashda davom etmoqda va diniy amaliyotni davlat nazoratiga topshirishmaganlarga qarshi turli repressiv vositalarini ishlatmoqda, jumladan jarima, jazo qidiruvlari, hibsga olish, qiynoqlar, uzoq vaqt ozodlikdan mahrum qilish va oila a'zolarini qo'rqitish. 2016 yil aprel oyida Jinoyat Kodeksining "ekstremistik materiallar"ga egalik qilish yoki "ekstremistik tashkilotlar"da ishtirok etish kabi jinoyatlarini tartibga soluvchi 244-1 va 244-2 moddalarining mazmuni kengaytirilidi va maksimal jazo 5 yildan 8 yilgacha qamoq jazosi bo'lgan holatdan 15 yildan 20 yilgacha ko'tarildi. Vijdon masalasida hibsga olingan uzoq muddatli mahbuslarning ko'pchiligiga adolatli jarayon rad qilinadi va g'ayriinsoniy saqlash sharoitlarda ushlanadi. O'zbekistondagi Mustaqil Inson Huquq Himoyachilari Tashabbus Guruhiga (MIHHTG) ko'ra, 2016 yilning ohirida O'zbekistonning haddan tashqari keng din yoki ekstremizm haqidagi qonunlarini buzganlik uchun qamoqqa 13.500 shaxs bor edi.

Islomiy Ekstremizmga O'zboshimchalik Ayblovlar: Bir necha yuz o'zbeklar Suriya va Iroqda kurashayotgan deb hisoblanganda, O'zbekiston hukumatining terrorizm masalasida chinakam tashvishlari bor. Shunday bo'lsa-da, O'zbekiston hukumati tomonidan qiynoq va majburlashdan keng foydalanish, diniy ayblovlardan siyosiy va iqtisodiy mojarolarni hal qilishdan foydalanish va tegishlilik asosida ayb qo'yish sababli qonuniy ta'qibni o'zboshimchalik yoki uydirma bo'lgan ayblovlardan ajratish qiyin. Masalan, 2016 yil fevral oyida, O'zbekiston fuqarosi va Arman nasroniy baliq fermeri Aramais Avakian, qo'zg'olon chiqarish va ISHIDga qo'shilish uchun Suriyaga qochishni rejalashtirish ayboblari bilan to'rt o'zbeklar bilan birgalikda yetti yil qamoq jazosiga hukm qilindi. Birinchidan Avakian ko'rsatmalari qiynoq orqali olingan deb ko'rinadi – Avakianning oyog'i hibsdavomida singan – undan tashqari asosiy guvoh va birgalikda sudlanuvchi Furqat Jo'raev keyinchalik asosiy detallarning ko'p qismini o'ylab topganini tan oldi.

Avakianning oilasining aytishicha u o'zining baliq xo'jaligini mahalliy administratorga taslim qilishga rad qilganidan keyin nishonga aylandi.

2016 yilning birinchi yarmida, Radio Ozodlik, Radio Ozod Evropa / Ozodlik radiosi (RFE / RL) o'zbek xizmati, chet elda, asosan Rossiya va shuningdek AQShda o'qigan yoki ishlagan o'nlab yigitlar hibsga olindi, ko'pincha faqat bir yoki ikki gumondor shaxslar bilan bo'lgan bog'liqligi tufayli. 2016 yil yanvarida ISHID bilan bogliqlikda gumonlanib hibsga olingan So'h viloyatidan bo'lgan 20 yosh yigitlarning 12tasi 2 oydan keyin qo'yib yuborildi. Ularning hibsga olish uchun zohiriy sabab, ular keyinchalik noaniq sabablarga ko'ra Yaqin Sharqqa ketgan ikki kishi bilan Rossiyada birgalikda ishlagan edi. 2017 yil yanvar oyida Umar Badalov Rossiyada og'ir uskunalari operatori sifatida ishlab kelganidan so'ng Toshkent aeroportida hibsga olingan edi. Badalov ilgari islomiy ekstremizmga ayblangan edi va 17-yillik hukmning to'rt yillik qismini o'tab 2003 yilda amnistiya qilingan edi; MIHHTG xabar berishicha hukumat uni 2015 yil sentabr oyida masjid tashqarisida bo'lgan portlashda ayblashni rejalashtirilgan, u xotini bilan o'sha paytda masjiddan 35 kilometr uzoqlikdagi tug'ruqxonada bo'lgan.

Terrorizmdagi ayblovlar ortiqcha diniy deb hisoblangan insonlarga qarshi "profilaktik" chora sifatida ishlatiladi deb ishoniladi. Masalan, Forum 18 News Service xabar berishicha ikki amakivachchalar, Jonibek Turdiboyev va Mansurkhon Akhmedov 2016 yil may oyida ISHID va'zlari bo'lgan kompakt diskka egalik qilgani uchun besh yil qamoq jazosiga mahkum qilingan; ularning oila a'zolarining aytishicha u musiqa diski bo'lgan va ular ortiqcha diniy bo'lganliklari uchun ta'qib qilingan.

Chet Elda Yashovchilar va Ularning Oila A'zolariga Nisbatan Ta'qib. Ko'p miqdordagi o'zbek fuqarolari chet elda, jumladan 1,7 million fuqaro Rossiyada yashaydi, asosan moliyaviy sabablarga ko'ra va shuningdek diniy va siyosiy ta'qibdan qochish uchun. Hukumat chet eldagi yashovchilar qo'poruvchilik va diniy ekstremizmga moyil bo'lgan deb hisoblaydi va oila a'zolarini yaqindan nazorat qiladi va bezovta qiladi. Jumladan, davlatni diniy sabablarga ko'ra tark etgan insonlarning oila a'zolari davlatdan tashqarida yashovchi qarindoshlarini qaytishga majburlash yoki u yerdagi faoliyatlarini to'htatish maqsadida qattiq ta'qib qilindi. Ozodlik Radiosi xabar berishicha, jazolar oila a'zolarining uylarini tintuv qilishdan boshlab so'roq, hibsga olish va jamoat oldida uyaltirishgacha boradi. Shuningdek, xabar berilishicha O'zbekiston hukumati yuzlab fuqarolari, jumladan siyosiy va diniy dissidentlarga qarshi bir necha xalqaro hibsga olish va ekstadsitiya so'rovlari – INTERPOL "qizil hatlar"ni jo'natgan.

Musulmon diniy faoliyat bilan bog'liq cheklovlar: O'zbekistonda davlat ruxsatisiz mustaqil diniy faoliyat qattiq jazolanadi. Forum 18 xabar berishicha, 2016 yil iyul oyida shaxsi aniqlanmagan to'rt So'fiy musulmonlar uyida diniy yig'ilishlar uyushtirganlik uchun to'rt yil qamoq jazosiga hukm qilingan. O'sha oyda, ikki norasmiy Qur'on o'qituvchisi hibsga olingan; biriga jarima solingan va qo'yib yuborilgan, ikkinchisiga ayblovlar qo'yilishi mumkin. Diniylikni kamaytirish uchun davlat tomonidan ruxsat berilgan Islom dinining umumiy amaliyoti turli va aytib bo'lmaydigan yo'lda chegaralanib kelmoqda. Ozodlik Radiosi xabar berishicha, hukumat Ramazon oyi davomida jamoatga ommaviy iftor berishni taqiqlagan. Bolalar masjidlariga kira olmasliklari uchun masjidlarda bir necha soqchi postlari qo'yilgan, va o'zbek maktab o'quvchilari yoz ta'vili davomida masjidga kirishlari taqiqlangan. Mustaqil Fergana News Agency xabar berishicha, O'zbek hukumati haj maqsadida Makkaga borish uchun

Saudiya Arabistoni tomonidan ajratilgan ziyoratchilar kvotasining beshdan bir qismiga borishiga ruxsat beradi.

“Taqiqlangan” Islomiy Diniy Materiallar: O‘zbekiston hukumati doimiy ravishda safar qiluvchilarning elektronik vositalarini tekshiradi; “taqiqlangan” materiallarga ega bo‘lgan insonlar joyida hibsga olinib qamoq jazosiga mahkum qilinishi mumkin. Ozodlik Radiosi xabar berishicha, kamida ikki Qozog‘iston fuqarosi 2016 yil davomida bunday ayblovlar bilan hibsga olingan; biri amnistiya qilingan, ikkinchisi esa, Akmal Rasulov, iyul oyida mobil telefonidagi va‘zlar uchun 5 yillik qamoq jazosiga hukm qilingan. 2010 yildagi etnik mojarolardan so‘ng Qirg‘izistonning O‘sh shaxriga qochgan va boshqa davlat fuqaroligini olgan etnik o‘zbeklar ham shunday sabablar bilan hibsga olingan. 2016 yil Yanvar va May oylarida Rossiya fuqarolari Bakhtiyar Khudoiberdiev va Zukhriddin Abduraimzhonov hibsga olindi hamda 6 va 3 yil jazo olishdi; ular chegaradan Qirg‘izistonga o‘tayotganda hibsga olinishdi.

Qamoqda Saqlashining G‘ayriinsoniy Shartlari: O‘zbekiston qamoq va mehnat lagerlarida din va vijdon mahbuslari doimiy ravishda jismoniy va psixologik azob, to‘yib ovqat yemaslik, past darajadagi sanitariya va sharoitlarning o‘zboshimchalik bilan o‘zgarishlariga duchor bo‘ladi. Xabar qilinishicha, 2016 yil fevral oyida uchta uzoq muddat qamoqda bo‘lgan mahbuslar – Ikromzhon Nizamov, Doston Abdurakhmanov, va Shakhob Makhkamov vafot etishgan, biri tuberkulyozdan va qolgan ikkitasi qattiq qiynoqlardan keyin. Mahbuslar qamoq jazolarining muddati tugashi yaqinlashgach, ushbu muddatlar ko‘pincha uzaytiriladi yoki yangi ayblovlar qo‘yiladi; MIHHTG baholashicha davlatdagi diniy va siyosiy mahbuslarning 4000tasi shunday yo‘l bilan qamoq muddatlari uzaytirilgan. 2016 yil agvustda uyda islom haqida darslar o‘tkazganlik uchun qamoqqa olingan va 2010 yildan beri qamoqda singlisi Mehriniso bilan saqlanayotgan Zulhumor Hamdamovaning qamoq muddati uch yilga uzaytirildi. 2016 yil noyabr oyida Mehriniso noma‘lum ayblovlar bo‘yicha sudga tortilishi kerak edi. 2016 yil yanvar oyida Turk teologi Said Nursi matnlarini o‘qiganlik uchun qamoq jazosiga tortilgan 100 musulmonlarning biri Kamol Odilovning qamoq muddati lagerda mushtlashuv boshlagani uchun uzaytirildi – qamoqdan ozod qilinishiga atigi bir necha kun qolganda.

Nasroniylarga Zolimlik: O‘zbekiston hukumati eng qattiq jazolarni ko‘pchilik bo‘lgan musulmonlar tomonidan diniy e‘tiqod ifodasi uchun saqlab qo‘yadi. Ma‘lum bo‘lgan yagona nasroniy vijdon mahbusi baptist Tohar Haydarov 2016 yil noyabr oyida o‘n yillik lager jazosining olti yilini o‘tkazib qo‘yib yuborildi. Missionerlik faoliyatida gumon qilingan nasroniy mazhab a‘zolari ko‘pincha faqatgina uylarida diniy matnlarni saqlaganlik uchun jarimaga solinadi, hibsga olinadi va uy qidiruvlariga duchor etiladi. Forum 18 2016 yil davomida o‘nlab bunday voqealar haqida xabar beradi, asosan Iyegova guvohlari, baptistlar va ettinchi kun adventistlar duchor bo‘ladi. Diniy zo‘ravonlikning boshqa holatlari kabi, O‘zbekiston hukumati jazolarni tanlashda injiq ko‘rinadi: nasroniy inson 2016 yil mart oyida militsiya uyida diniy adabiyot uchun tintuv qilganidan keyin “bezorilik” uchun 15 kunga qamoqqa olindi; etnik koreys baptist Stanislav Kim diniy kitoblarga egalik qilganlik uchun ikki yil uy qamog‘iga mahkum qilindi; va 2017 yil yanvar oyida adventistning avtomobili "ta'qiqlangan" kitob topilgani uchun jarima o‘rniga tortib olingan, ammo ushbu kitob avvalgi yili hukumat tomonidan tasdiqlangan edi.

AQSh siyosati

O'zbekiston Markaziy Osiyoning aholisi eng ko'p mamlakati bo'lib, Markaziy Osiyodagi qolgan to'rt sobiq Sovet respublikasi va Afg'oniston bilan chegaradoshdir. Bundan tashqari, O'zbekiston Sovet davridagi Rossiya bilan bog'lovchi mintaqaviy temir yo'l tizimining markazida turadi. Shu sababli, so'nggi yillarda AQShning O'zbekistondagi siyosati Afg'onistondagi xalqaro kuchlarni ta'minlash yo'li bo'lgan Shimoliy Taqsimlash Tarmog'ida (ShTT) ushbu mamlakatning egallagan muhim o'rniga qaratilgan. O'zbekiston ShTT tugunidir, ammo ba'zan hamkorlik qilmaydi. Inson huquqlarini poymol qilinishi sababli so'nggi o'n yil davomida ba'zan yordam berilmayotganligiga qaramay, O'zbekiston va AQSh orasida narkotik moddalar va terrorizmga qarshi kurash va chegara havfsizligi kabu muhim hamkorlik sohalari mavjud.

AQSh 2009-yilda har bir Markaziy Osiyo davlati bilan Yillik ikki tomonlama maslahatlashuvlar (YITM) o'tkazdi. Eng so'nggi AQSh-O'zbekiston YITM 2016-yil yanvarida Vashington shahrida amalga oshirildi. AQSh delegatsiyasiga Janubiy va Markaziy Osiyo masalalari bo'yicha davlat kotibi yordamchisi Nisha Desai Biswal boshchilik qildi, O'zbekiston delegatsiyasiga Abdulaziz Komilov boshchilik qildi. Muhokama etilgan inson huquqlari masalalari bir necha diniy va boshqa mahbuslarning holati, fuqarolik jamiyati va ommaviy axborot vositalari, mehnat huquqlari va diniy erkinlik bo'yicha cheklovlarni o'z ichiga olgan, jumladan diniy guruhlarni ro'yxatga olishdagi o'gir talablar. 2016 yil aprel oyida Markaziy Osiyo bo'yicha Davlat kotibi yordamchisining o'rinbosari Daniel Rosenblum diniy ayblovlar bilan qamalgan Aramais Avakian va Furkat Djuraevning oilalari bilan Toshkent shahrida uchrashdi.

2016 yil fevral oyida AQSh Adliya departamenti olamdan o'tgan O'zbekiston prezidentining qizi Gulnora Karimova ga G'arbdagi telekommunikatsiya operatorlari tomonidan to'langan poralarni tergov qilish bilan bog'liq bo'lgan G'arbdagi bank hisob raqamlaridagi \$ 800 milliondan ortiq mablag'ni muzlatib qo'ydi. Ushbu mablag'lar 2010 yilda AQSh Adliya Vazirligi tomonidan korrupsiyaga qarshi Kleptocracy Asset Recovery Tashabbusi dasturi doirasida musodara qilindi. Ba'zilar ushbu mablag'larning O'zbekiston davlatiga qaytarilishi inson huquqlari majburiyatlarini bajarish bilan bog'liq bo'lishi kerak deyishmoqda.

2016 yil avgust oyida Davlat Departamenti bir qancha ko'p tomonlama masalalar, jumladan asosiy erkinliklarga hurmat yuzasidan muhokamalar uchun besh Markaziy Osiyo davlatlari va AQSh tashqi ishlar vazirlarini to'plash maqsadida yangi C5 + 1 diplomatik formatda ikkinchi yig'ilishni o'tkazdi. Yig'ilishda qabul qilingan qo'shma bayonotida barcha besh vazir, shuningdek o'sha davrdagi Davlat kotibi Jon Kerri tomonidan fuqarolik huquqlari va demokratik erkinliklar va boshqa masalalarda yanada olg'a yurishga va'da berildi.

Davlat Departamenti 2006-yildan beri O'zbekistonni uning tizimli, ashaddiy, davom etayotgan diniy erkinlik buzilishlari sababli "Alohida tashvish uygotadigan mamlakat" yoki ATUM deb belgilab keladi. ATUM belgilovi so'nggi marta 2016-yil oktabr oyida yangilandi, lekin Davlat departamenti buning oqibatida har qanday harakatdan noma'lum vaqt mobaynida voz kechish siyosatini davom ettirdi. Davlat departamenti ma'lum qilishicha, IRFA-ning 407-bo'limiga ko'ra, bunday voz kechish "Qo'shma Shtatlarning muhim milily manfaatlari"ga mos keladi.